

In de rubriek ‘Het laatste woord’ praten mensen over hun laatste levensfase. Daaronder staat wekelijks een necrologie van een niet per se bekende persoon.

M'n leven is een zoektocht geweest

Naam: Rachel Frankenhuis (1948)

Is: kindertherapeut

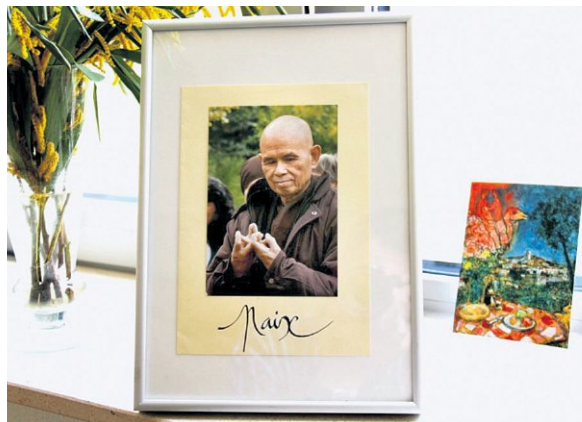
Verblijft: in Joods Hospice Immanuel in Amsterdam. Heeft 34 jaar aan een Amsterdamse gracht gewoond.

Wat vooraf ging: Bij jaarlijkse controle na borstkanker, die tien jaar geleden was bestreden, kwamen afgelopen zomer uitzaaiingen in bot van het onderbeen, bekken, wervelkolom en longen aan het licht. Behandeling is sindsdien gericht op pijnbestrijding; genezing is uitgesloten.

„Ik heb een leven van strijd achter de rug. Ik heb met Amerikaanse straatkinderen gewerkt. Ik heb in een kibboets gewoond. Ik heb veel gereisd, waardoor ik in de wereld veel misstanden en conflicten ben tegengekomen. Lange tijd heb ik een relatie gehad met een Israëliische linkse activist en documentairemaker. Ik was een wereldverbeteraar – ik hoop dat ik mijn steentje heb kunnen bijdragen.

„Die strijd in mezelf is de verwerking van een jeugdtrauma geweest. Ik ben een tweede generatie oorlogsslachtoffer. Mijn vader was in juli 1942 bij het allereerste jodentransport naar Polen. Het is een wonder dat hij Auschwitz en een hele rij andere kampen heeft overleefd. Hij heeft de vreselijkste dingen meegeemaakt, maar over de oorlog heb ik hem nooit een stom woord horen zeggen. Altijd was hij vrolijk, altijd bezig. Als kind voelde ik natuurlijk donders goed dat dit niet normaal was, dat ik hem moest ontzien, lief zijn, m'n best doen op school – en dat ik 't nóóit goed genoeg zou doen.

„In het voorjaar van 2009 was ik in een vredeskamp van Israëliërs en Palestijnen bij Haifa. Het gesprek ging over Thich Nhat Hanh, een boeddhistische monnik uit Vietnam die zware bombardementen heeft meegemaakt en later verzoeningsbijeenkomsten met Amerikaanse militairen heeft georganiseerd. In Frankrijk heeft hij een leefgemeenschap gesticht, *Plum Village*. Ik dacht: ik ga ook 's naar hem toe.

‘Thich Nhat Hanh heeft me het inzicht gegeven dat je het ene uiterste niet met het andere uiterste kunt bestrijden. Ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden.’

„In augustus 2009 ging ik, bepak met m'n rugzak en tentje, naar Frankrijk. Ik was moe, zo godvergeten moe. De eerste nacht werd ik doodziek wakker. Vreselijk gekotst heb ik toen. Ik dacht op dat moment: weg ermee, de hele oorlog, alle strijd heb ik daar letterlijk uitgebraakt.

„De week bij Thich Nhat Hanh werd een onvergetelijke ervaring. De meditatie daar, de ontmoetingen met mensen, de liefdevolle aandacht

voor elkaar: het heeft me een innerlijke rust gebracht waarvan ik nog steeds *flabbergasted* ben.

„Maar denk niet dat ik nu *into* deze goeroe ben. Mijn hele leven is, behalve strijd, ook een spirituele zoektocht geweest. In 1987 ben ik begonnen met *lernen* bij rabbijn Yehuda Ashkenazy, omdat ik mijn joodse wortels wilde onderzoeken. Ik heb me verdiept in de mystiek van het soefisme uit de vroege islam. Wat Kahlil Gi-

‘Ik word in Israël begraven. De kaart met *kalanit*-bloemen, anemonen, staat hier omdat die bloem zo schitterend in het wild bloeit in Israël en ik daar straks bij kom te liggen. Een vriendin wist dat niet. Ze gaf me een bosje rode anemonen! Denk je dan dat toeval bestaat?’

‘Dankzij deze poppenkastpoppen heb ik mijn jeugd overleefd. Hiermee kon ik de emoties en fantasieën kwijt waarvoor in mijn opvoeding geen ruimte was.’

bran in zijn bundel *De profect* over de dood schrijft, behoort tot de allermooiste teksten die ik ooit heb gelezen: ‘Als je echt de ziel van de dood wilt kennen, open je hart dan voor het leven/ Want leven en dood is een, zoals de rivier en de zee ook een zijn.’

„Hindoeïsme, taoïsme – uit alles en overal vandaan heb ik inspiratie geput. Ik moet opeens denken aan een Amsterdamse politiemans die ik 's in een documentaire hoorde zeg-

Eerlijk: ik voel me op dit moment intens gelukkig

gen: ‘Ik heb niet gestudeerd, ik heb de straatacademie gedaan.’ Zo heb ik ook geleefd en geleerd: door mensen uit de hele wereld te ontmoeten, te luisteren, te lezen, te zoeken.

„In september twee jaar terug, een paar weken na mijn verblijf bij Thich Nhat Hanh, had ik m'n jaarlijkse controle in het ziekenhuis. Toen bleek: het is helemaal mis, de kanker zit van mijn scheenbeen tot in m'n nek. Ik voelde me alsof ik in drie films tegelijk speelde: ik was nog gewoon aan het werk, ik zou met twee vriendinnen een reis maken door het zuiden van Marokko en nu moest ik ook weer met die kanker aan de slag.

„Vraag me niet hoe ik het heb klaargespeeld, maar ik ben er doorheen gekomen. M'n werk heb ik stap voor stap losgelaten. Ik heb chemokuren doorstaan. Ik heb die reis door Marokko gemaakt. Ik ben zelfs nog in Japan en Rusland geweest.

„Nu ben ik hier, in dit joodse hospice, voor de laatste fase van m'n leven. Ik stuiterde toen ik hierheen werd gebracht, met een hoofd vol dingen die ik nog wilde. Maar ik kwam deze kamer binnen en ik dacht onmiddellijk: ik hoef helemaal niks meer, ik kom thuis, dit is het landschap van m'n ziel, ik ga hier niet meer weg.

„En eerlijk: ik voel me op dit moment intens gelukkig. Als ik iets in mijn leven heb geleerd, dan is 't dit: probeer dat dualistische denken los te laten. Goed of fout, mooi of lelijk, zwart of wit – het zijn verroeste denkpatronen. Zo maken leven en dood ook deel uit van een en dezelfde werkelijkheid. Wat na het leven komt, is te groot om in woorden te vatten. Ik hoef die woorden niet meer te zoeken. Ik merk het wel. Het zal net zo prachtig zijn als het leven dat ik heb gehad.”

Tekst & foto's
GIJSBERT VAN ES
#hetlaatstewoord